

ГОЛОС УКРАЇНИ

Влада — Радам!

Газета Верховної Ради Української РСР

◆ № 52 ◆ Субота, 16 березня 1991 року ◆

Ціна 10 коп.

Володимир СОСЮРА

ЛЮБІТЬ УКРАЇНУ

Любіть Україну, як сонце,
як вітер, і трави, і води...
В годину щасливу
і в радости мить,
любіть у годину негоди.
Любіть Україну у сні
і наяву,
вишневу свою Україну,
красу її, вічно живу і нову,
і мову її солов'їну.

Між братніх народів, мов
в садам рясним,
сіє вона над віками...
Любіть Україну всім
серцем своїм
і всіми своїми ділами.

Для нас вона в світі
єдина, одна
в просторі солодкому
карі...
Вона у зірках, і у вербах
вона,
і в кожному серця ударі,
у квіти, в пташині,
в електровожнях,
у пісні у кожній, у думі,
у дитячій усмішці,
в дівочих очах
і в стягів багряноту шумі...
Як та кулина, що горить —
живе у стежках,
у дібровах,
у зойках гудків, і у хвилях
Дніпра,
і в хмарах отих пурпурових,
в грому канонад, що
розвіяли в прах
чужинців в зелених
мундирах,
в багнетях, що в темі
пробивали нам шлях
до весні і світлих, і щирих.

Юначе! Хай буде для неї
твій сміх,
і сльози, і все до загибуні...
Не можна любити народів
других,
коли ти не любиш Вкраїну!..
Дівчино! Як небо її голує,
люби її кожну хвилину.
Коханий любіть не захоче
тебе,
коли ти не любиш
Вкраїну...

Любіть у труді, у коханні,
в бою,
як пісню, що лише зорею...
Всім серцем любіть
Україну свою —
і вічні ми будемо з нею!

1944

ЗБЕРЕЖИ НАШУ ВЕЛИКУ СОЮЗНУ ДЕРЖАВУ

Виступ М. С. Горбачова по телебаченню 15 березня

Отже, ми на порозі всеосяжної референдуму. Така подія відбувається вперше в нашій вітчизняній історії. Безумовно участь у референдумі, кожен з нас повинен повністю усвідомлювати, що він вирішує головне питання, яке ставлять сьогоднішній і завтрашній день нашої багатонаціональної держави. Йдеться про долю країни, про долю нашої Батьківщини, про наш спільний дім, про те, як жити каз з вами, нашим дітям і внукам.

Це питання такого масштабу і такого значення, яке стоїть вище інтересів окремих партій, соціальних груп, політичних і громадських рухів. Ного правлі вирішувати тільки сам народ. Займаючись нас усіх, доручі співгромадян, взяти участь у всеосяжній референдумі і на поставлені запитання відповісти «так».

Наше «так» збереже цілість держави, який тисяча

ройдів і яка створена працею і розумом, незліченими жертвами багатьох поколінь. Держави, в якій нерівномірно сплелися і долі народів, і мільйони людських долів, наших з вами долів.

Наше «так» — це повага до держави, яка не раз довела свою здатність відстояти незалежність і безпеку народу, що в ній об'єдналися.

Наше «так» — це гарантія того, що ніколи подібні війни не обляжуть нашу країну, на долю якої і так випало немало випробувань.

Наше «так» — це не збереження старих порядків із засіданим центром і безправ'ям республік. Позитивні відомості референдуму відкривають шлях до радикального оновлення союзової держави, перетворення її у федерацію суверенних республік, де надійно будуть гарантовані права і свободи громадян усіх національностей.

Наше «так» на референдумі і укладення Союзного договору дадуть змогу поклати край руйнівним процесам, які відбуваються в нашоку суспільстві, рідше довіряти до відновлення нормальних умов життя і роботи.

Як і розумно, саме це і потрібно народом, саме цього найбільше хочуть яші люди. Ми набридли нескінченні спроби зм'ягчати і навігати на пристрасі. Вони вимагають розв'язання пратичних питань і в тому, що стосується зручності, в тому, що стосується споживачого ринку, jakości і правопорядку, діяльності державних органів. Одне слово, люди хочуть введення життя в нормальну колію.

Успіх референдуму — це я тех хочі підкреслити — відкриває нові можливості для виконання провадження всіх розпочатих у країні реформ, з якими ми пов'язуємо свої великі плани, їх реалізацію.

І ще, товариші. Важко, якщо загальнот мовляти, розв'язати завдання, що стоїть перед нами, без згоди і співробітництва в суспільстві. Тому треба, поки не пізно, спитати народнасть нетерпимості, олобонченості, а токеудні й ворожості. Це також ми можемо зробити спільно, як кажуць, усією громадою. Конструктивний підсумок референдуму поклав би початок консолідації суспільства.

Тверде мо переконання полягає в тому, що, коли в суспільстві ставиться глибокий розкол, переможців не буде. Прогорать усі. Всі ми з вами будемо у протарзі. Важко навіть уявити, скільки бід і нещастя потягне за собою роз'єднання країни, протиставлення людей і народів. І це була б не тільки наша з вами біда. Розпад держави, яка сьогодні є єдиним з підвалин суспільного світу, таїть у собі загальну катастрофу, а б сказав, небувалих масштабів.

У зв'язку з наступним референдумом я одержую багато листів. Іх тисячі. Учасники мітингу в Липецьку також звернулися до мене з листом, в якому нагадують слова Ярослава Мудрого: «Якщо ми будемо в леванасті жити, у чварях і сварках, то загине самі і запанасте земля батьків і діда, яку добули вони трудом своїм великим. Але живіть мирно, слухаючись брат брата». Це справді порада мудрої людини і патріота.

Словом, кожен з нас зараз стоїть перед історичним вибором. Я розумію, що він багато чого вже обдумав, багато чого зважав, обговорив з своїми друзями, у своїх сім'ях і, мабуть, уже прийняв рішення. І все ж звертаю до всіх вас, дорогі співвітчизники: скажіть на референдумі наше тверде «так» нашої великій Союзній державі. Збережіть її для себе і для своїх нащадків.

НА ЗАСАДАХ СУВЕРЕНІТЕТУ

Учора у Верховній Раді Української РСР уперше відбулася перемога, представителів консульських установ іноземних держав у Києві.

Дипломатів прийняв і запросив до бесіди Голова Верховної Ради Української РСР Л. Кравчук. Звертаючись до гостей, він, зокрема, сказав: «Я дуже задоволений тим, що у нас є можливість зустрітись з генеральними консулами. Ми вважаємо, що це є доказом проявом вашого ставлення до нашої республіки після прийняття Верховною Радою Декларатції про державний суверенітет України. Хоча запитання шахових дипломатів, що ми і надалі будемо робити все для розвитку міжнародних зв'язків республіки. Україна прагне зберегти цілість і єдиність у загальноєвропейському процесі. Це питання підтримуєють інші республіки і народи нашого Союзу. Нагадаю, що у проекті Союзного договору враховано положення про те, що всі республіки можуть установлювати безпосередні зв'язки на міжнародній арені».

Що ж до України, то вона як держава, як член ООН виступала і виступає за прямі відносини з усіма країнами світу. Перш кроки зроблено: відбулися візити і відомі переговори з прези-

дентами Угорщини і Туреччини, планується наш візит до Будапешта, де ми зберемося підписати широкі й конкретні документи.

Ми і надалі розвиватимемо прямі відносини з країнами світу. Це — наша політика, наш курс. У цьому зв'язку Голова Верховної Ради Української РСР відзначив згоду ролі і відповідальності Міністерства закордонних справ республіки, на яке значною мірою покладено завдання безпосередньо впливати цей курс у життя.

Торкаючись становища, яке склалося на Україні, Л. Кравчук відзначив, що його досить складне, яке в Союзі в цілому. Спостережуючи такі явища, як руйнування господарських зв'язків, неможливість для центру вирішувати ситуацію, численні і помилки, яких припускалися і припускаються, делалі ускладнюють ситуацію. Проте, порівняно з деякими іншими регіонами, на Україні зберігається стабільність.

Зокрема, здійснюється розвиток важкої металургії, проводиться діяльність «шахтарської» проблем, республіка забезпечується основними видами продовольчих товарів.

Значино, зауважив Голова Верховної Ради Української РСР, дипломатів цікава-

лять питання, пов'язані з майбутнім референдумом. Як відомо, всі ми у республіці маємо відповідальність на два запитання: яким хочемо бачити Союз і якою — Україну? Дозвольте підкреслити нашу позицію: якщо більшість проголосує «за» республіканський варіант, то тим самим наш народ підтримає Декларатцію про державний суверенітет України і, відповідно, цей документ набуде конституційних засад.

Л. Кравчук проаналізував став міжнародними відносинами у республіці, наголосивши, що це питання перебуває під пильним контролем Верховної Ради і особисто П. Голова. Ми зробимо все, щоб не допустити будь-яких проявів дискримінації за національною ознакою. До речі, зауважив Л. Кравчук, проблема шипка, як то кажуть, «на рівному місці» — через некомпетентність місцевого керівництва або її прохних груп, громадських організацій. Причому, інколи лунають голоси: з чому, мовляв, не збудувати школу для дітей, які навчалися в університеті чи іншою мовою? і ставившись починає штурмувати «розкуркуляється». Хоча проблему можна вирішити дуже просто: взяти та й збудувати ту школу!

Голова Верховної Ради Української РСР відповів на

численні запитання дипломатів, які, у свою чергу, подякували Л. Кравчуку за змістову бесіду.

На бесіді були присутні керівники Секретаріату Верховної Ради УРСР М. Хоменко, міністр закордонних справ республіки А. Зленко.

Консулський Уряди іноземних держав у Києві представили Генеральний консул Угорської Республіки А. Палді, Генеральний консул Республіки Польщі Р. Польковський, Генеральний консул Республіки Болгарії І. Ружев, Генеральний консул Федеративної Республіки Німеччини Хенке фон Бассевіц, Генеральний консул Республіки Куба Д. Асфогга, Генеральний консул Республіки Румунії Л. Пастор, Генеральний консул Республіки Франції Ю. Періє, представники Генерального консулату Сполучених Штатів Америки Д. Гундерсен, в. о. Генерального консула Монгольської Народної Республіки Б. Басанжанин, в. о. Генерального консула Чехословаччини Федеративної Республіки Г. Гумл.

Володимир САВЦОВ, редактор міжнародного відділу «Голосу України».

На знімку: під час зустрічі. Фото Олександра КЛИМЕНКА.

З прийняттям Декларатції про державний суверенітет України розвиваються, будуть розвиватися і далі ті дипломатичні, консульські зв'язки, робитиметься все для того, щоб Україна займала відповідне місце в європейському процесі.

На Україні референдум специфічний характер. Маємо відповідати на запитання не тільки про збереження Союзу, але й на друге: яким ми хочемо бачити Союз.

Серед депутатів Ураїнського парламенту, які частіше за інших висловлюють свою думку і, таким чином, краще знають телеглядачам та всім жителям республіки — секретар Комісії Верховної Ради УРСР з питань агропродовольчого комплексу Олександр Олександрович Мороз. Кореспондент «Україноформи» мав з ним розмову з приводу референдуму 17 березня.

ДВІ

— Згодий з тим, що безладдя і беззакладдя сьогодні багато у нашій країні. Це нічого спільного із справжньою демократією не має. Тут є спільна вина і ниянісюна центру, і мінішніх республік. Що ж до слова «Федерация» у тексті бюллетеня, то, думаю, людей воно насторожує. Тому, що нікому не хочеться такого федеративного союзу, який був до нині. Але ж будемо відвертими: у нас йня такої Федералії не було. Іс

— Так, дехто, в тому числі і представники нерівнини за нашого парламенту, виступили за відстрочку референдуму. Адже населення, розтривожене суцільними дефіцитами, нестатками, безпорадками, всі претензії (чи випадкові?) звалюють на Союз... Але ж чому президент наполягає на референдумі? Невже він не розуміє ситуацію? Мабуть, розуміє. Через те і наполягає.

— Ваша тривога зрозуміла. Тому питання стоїть так: що ж робити?

— Передусім — давно пора чітко, демократично шляхом визначитися, хто за що відповідає.

Тоді буде зрозуміло, чим у новій ситуації має зайнятися кабінет міністрів В. Павлова, а чим уряд В. Фокіна. які закони приймають Верховна Рада Союзу РСР, які — України. Повторюю: раз думку, виведену серпні минулого року. Нам потрібен союзник договір де б чітко визначалися функції центру, передали йому добровільно, де б визначалися невід'ємні права респуб-

«ТА

Як бутн у
Хто, наприкл
права мвйже
тини населен
числа раїни
давн, гаузі

межам Союз
міркуючи, У
льв б, не мала
го, ні якого
для втручани
Твке право по
юз. І чл
ристову
пнивши нвси
полі та
пунктах.

— Сьогодні
публіч та в
більшості ще

горизонталі показали, що Україна сама спроможна налагодити необхідні контакти з Російською та іншими республіками і що центр як такий загалом не потрібний.

[illegible]

Неправильність у тому, що в правових демократичних державах на референдум вносять проблему, що добре відома громадянину, з метою одержати від них варіант рішення. У нас же на референдумі 17 березня маємо проблему, яку держава не вирішила, а республик не підготували в плані її рішення, і тому в боржники ні з чого вибирають рішення. Це означає, що ми лише проект центру. Якщо буде проект Союзного договору після праці над ним представників республик, то кевидом, тому нам потрібно купити квитки кола в місто.

Референдум несправедливий, бо різні політичні сили не мають однакових умов

Уявімо собі, що вибори
яні за 70 років привчиза
дисципліновано в усюму
тримувати КПРС, і тепер
відважати сказати Горб
чову «ні», і він набере бі
ність. Що тоді? Тоді Гор
зові дастане псевдозакон
підставу для розправ
творцями Декларації п
державний суверенітет та
патрістичними партіям с
собом застосування буд

Підтримаймо своїм «ні» Горбачовському союзно-

Тому Укр
лікавська
всіх громадя
обох бюлет
«так» і зал
ви ствердко

ДУМ: ТОЧКА ЗОРУ

реандум со-
тенсті за-
республ
тиме ін-
виборець

нувала жорстко централізо-
вана унітарна держава, суб'є-
кти якої, в т. ч. і Україна,
були безправними у вирішен-
ні багатьох питань внутріш-
нього життя. Водночас ми ба-
чимо ефективність федера-
тивного устрою в ряді країн
світу. Федерація — це дер-
жавність. Іншого не буває.
Тому коли вести дискусію
відверто, без словесних ви-

Мн підійшли до поворот-
ного моменту, коли унітар-
на державність увійшла в су-
перечність з тенденціями до
суверенності. Ці історично
назрілі суперечності мають
діалектично розв'язатися.
Процес йде, як бачимо, склад-
но, іноді болісно. Але прой-
ти через нього необхідно.
Потрібно привести всі си-
стемні складного державного

лік. Отже, треба вести мову
про зміст договору та забез-
печення його реалізації.
Необхідність Союзу викли-
кана насамперед потребами
господарськими. Не менше
значення мають і політичні
обставини, що засвідчують
конфлікти в різних регіонах
країни. Спільним підґрунтям
в цих конфліктах є те, що в
суб'єктах Союзу — республі-

не задумуються над цим.
Приймайні — на Україні.
Але є й інші приклади. Ги-
нуть люди в Карабаху і Пів-
денній Осетії. Прибалтійські
екстремісти (це слово, ма-
буть, тут доречно) пробува-
ли вже означувати свої дер-
жавні прикордонними сто-
нами аж на території РСФСР
і Білорусії. Та коли всі поч-
нуть себе вважати «дуже не-
залежними», то при нашому
рівні правової, політичної
культури, при нашому сьо-
годнішньому невмінні розв'я-
зувати проблеми цивілізова-
ної діяльності стануть
спірними, а то і почнуть про-
товочити. Але ж і суверен-
ність республік, їх економіч-
на самостійність — назрілі,
об'єктивно необхідні речі.
Адже так?

— Безумовно, суверенність
республік — ознака часу.
Процес, що розпочався, об-
єктивний. Він має свою вну-
трішню логіку і за нею буде
розвиватися. Та, як це не
парадоксально на перший по-
гляд, гарантом незалежності
учасників Союзу є лише
сам Союз.

Відстоювати ідею Союзу
сьогодні нелегко. Адже гала-
сує про негачину самостій-
ність — і ти «патріот», «за-
хисник нації». Агітує за Со-
юз — і можеш стати «кон-
серватором», «мантуром»,
«яничаром» і т. д. Що ж, ми
таке суспільство, яке є. Але
не можна мовчки спостері-
гати все це, не можна залиша-
тися спокійним при девальва-
ції самого поняття «дружба
народів» у свідомості наших
громадян. На жаль, це факт.

— І останнє запитання,
Олександр Олександровичу.
Ян ви особисто будете голо-
сувати 17 березня?

— На запитання обох бюле-
тенів я даю відповідь «Так».

ДВІЧІ ВІДПОВІМ «ТАК»

а у тенсті
не влаш-
б'якше,
«Федера-
цію, що вже
неуперед-
немає
розумінні
республіки
практичної
деклараций
Бувають та-
ка Украї-
нах праї-
треба і
Приймай-
док, як це
запованому,
демократич-

крутасів, треба чесно про це
сказати. Отже, мова йде не
про форму устрою, а про його
зміст. А зміст — це пита-
ння не референдуму, а догово-
ру.

Чому ж тоді так активно
велася боротьба проти фор-
мування бюлетеня, запропо-
нованого Верховною Радою
СРСР? Та лише тому
(ряд депутатів про це в за-
палі суперечки проговорили-
ся), що опозиція була б за-
цкавлена в неспроможності
референдуму взагалі. Бо одна
справа виступити «від імені
народу», інша — почути,
що ж народ хоче насправді.

— Є твердження про не-

своєчасність референдуму,
перенесення його на більш
пізній строк.
— Так, дехто, в тому чис-
лі і представники керівництва
нашого парламенту, висту-
пили за відстрочку референ-
думу. Адже населення, роз-
тривжене суцільними дефі-
цитами, нестатками, безпо-
рядками, всі претензії (чи
випадково?) звальюють на Со-
юз... Але ж чому президент
наполягає на референдумі?
Невже він не розуміє ситуа-
цію? Мабуть, розуміє. Через
те і наполягає.

механізму в дію. В узгодже-
нні дію Союзу і республік.
Адже «віна законів», дублю-
вання функцій не можуть
тягнути безкінечно. Коли
справи йтимуть і далі так,
як протягом останніх місяців,
— неминучий крах еконо-
міки, державних структур,
який ударить кожного, де б
він не жив. Він знесе всі по-
літичні і державні структури,
завершиться, можливо, жак-
ливою диктатурою.

— Ваша тривога зрозумі-
ла. Тому питання стоїть
так: що ж робити?

— Передусім — давно по-
ра цітно, демократичним
шляхом визначитися, хто за
що відповідає.

Тоді буде зрозуміло, чим
в новій ситуації має зайняти-
ся кабінет міністрів В. Пав-
лова, а чим уряд В. Фокіна,
які закони приймає Вер-
ховна Рада Союзу РСР, а
які — Україн. Повторю ще
раз думку, висловлену в
серпні минулого року. Нам
потрібен союзний договір,
де б чітко визначалися функ-
ції центру, передані йому
добровільно, де б визначали-
ся невід'ємні права респуб-

ках з'явилися нові політичні
сили. Прагнучи провести
зв'язи з оном, во іло-
міць ш... мають на це...
і ті народи чи етнічні групи,
котрі не бажають відокрем-
лення. От і виходить, що «де-
мократи-незалежності», пова-
жаючи права поширенішої на
певній території національ-
ності, нехтують правами на-
ціональної меншості. Дбаю-
чи про демократію для себе,
чинять насильство над інши-
ми.

Ян бути в такій ситуації?

Хто, наприклад, захистить
права майже четвертої час-
тини населення Молдови з
числа «айців, росіяні...
даван... сузів у Прид...
ро...», які не хочуть жити поза
межами Союзу? Абстрактно
міркуючи, Україна не мо-
гла б, не мала б ні юридично-
го, ні якогось іншого права
для втручання в ситуацію.
Таке право повинен мати Со-
юз. І ч... во він й... нко-
ристову... Зокрема, — при-
пинивши насильство в Тирас-
полі та інших населених
пунктах.

— Сьогодні кордоні рес-
публік та автономій люди в
більшості ще не помічають,

яких засобів. Якщо Горбачов
набере більшість, ми матиме-
мо в політці повернення до
диктатури, а в економіці —
до командно-адміністративних
методів. І позаяк самі ко-
мандно-адміністративні мето-
ди врятувати економіку від
розвалу не можуть, а процес
переходу до ринкових відно-
син припинять, то в економі-
ці настане повна руїна, що
може викликати загальне за-
ворушення і через кров
зруйнувати і невинний лад,
і його затятих adeptів.

Це не кінець світу. Тан
може здаватися тільки стов-
пам учорашнього дня. Це кі-
нець режиму. Усі, хто хочуть,
щоб він мирно поступився
місцем іншому ладі, му-
сять сказати Горбачову «ні»,
бо в протилежному разі ре-
жим може і останній акт
своєї 70-річної драми зіграти
у бризках крові.

Голосування в союзному
бюлетені «за» означає авто-
матичне голосування за со-
ціалізм, що в дійсності був
державно — капіталістичним
феодалізмом і примусив У-
раїну збирати колосни в полі
та гакібно тиснути один од-
кого в чергах за харчами;
голосування «за» означає
ізоляцію України від євро-
пейського світу і продовжен-
ня принизливого колоніаль-
ного становища з заєпадом
духовної культури та людсь-
ким безправ'ям.

Невже, шановні читачі, за
останні два роки ви не від-
чули приналежності свободи,
щоб ось так просто із влас-
ної волі вертатись у стару
тюрму?

Підтримаймо своїм «ні» в
Горбачовському союзному

бюлетені російську демокра-
тію Ельцина, і хай демокра-
тична Україна й демократи-
чна Росія разом переможуть
лиходійну імперію.

Республіканський бюле-
тені пропонує висловитися
за те, щоб Україна залиша-
ла до Союзу «дядьків» дуб-
лік на при... Декла-
рації про державний суверені-
тет України. Звичайно, такий
союз кращий від Горбачовсь-
кого, але якщо Верховна Ра-
да республіки забула про
статтю 71 Конституції УРСР
про перевагу республікансь-
ких законів над союзними і
слухняно взялася проводити
на території України рефе-
рендум (що зовсім не зумов-
лено потребами українсько-
го життя), то де ж гарантія,
що, вибираючи між двома
союзам, Верховна Рада обе-
ре варіант Кравчука, а не
Горбачова?

Шановний Леонід Мака-
рович відповідно до своєї лі-
нії пропонує народові У-
раїни явно м'якше ярмо від
ярма Горбачова, але одне й
друге — національна нево-
ля, що принижую гідність
українського народу. Украї-
на — велика країна з 52-ма
мільйонами населення й те-
риторією понад 600 тисяч
квадратних кілометрів, з по-
тужною промисловістю й ве-
личезними сільськогосподар-
ськими землями. Україна до-
зріла до незалежного існу-
вання, і тепер настала пора
переробити керівництво всіма
її справами з Москви до
Кієва.

Тому Українська респуб-
ліканська партія закликає
всіх громадян України в
обох бюлетенях зареєструвати
«так» і залишити «ні». Цим
ви ствердно відповісте на

третє запитання, яке біль-
шість у Верховній Раді У-
раїни не дозволила включи-
ти до республіканського бю-
летеня, а саме: «Чи хочете
ви, щоб Україна стала неза-
лежною державою, яка самос-
тійно вирішує всі питання
внутрішньої й зовнішньої
політики і в якій повною
мірою гарантуватимуться
права і свободи людини будь-
якої національності?».

І не слід думати, що ми
розколюємо єдиний українсь-
кий фронт перед Горбачов-
ським наступом.

Голова Верховної Ради
СРСР Лун'янов про рефе-
рендум в Балті сказав, що
вони юридичного значення не
мають. Тан само уряд Горба-
чова поцінує й наш респуб-
ліканський референдум (опи-
тування). Якими б не були
цифри, вони матимуть зна-
чення лише як показники
настроїв населення в даний
момент. Тож покажемо, що
серед цих настроїв є й такий,
який вимагає повної неза-
лежності України і який про-
являє себе бойкотуванням
референдуму та словом «ні»
в обох бюлетенях. «Ні» в
республіканському бюлетені
не послабить офіційного пра-
гнення наповнювати Декла-
рацію про державний суве-
ренітет України реальним
змістом; бо ставитиме для
цього міцну опору з тих лю-
дей, хто вже на теперішній
стадії демократизації відва-
жується заявити про свою
незгоду з проголошеними ва-
ріантами майбутнього Ураї-
ки.

Левко ЛУК'ЯНЕНКО,
голова Української рес-
публіканської партії,
народний депутат УРСР.

«НІ»!

можливостей для політичного
висвітлення своїх позицій.
Компартія має в своїх рунах
радіо, телевізю, газети й
величезні поліграфічні мож-
ливості для випуску різнома-
їтної агітаційної і реклам-
ної продукції.

УРП чи жодна інша па-
тріотична партія не має дос-
тупу до телевізії, радіо і пре-
си. Тому громадяни України
ке могли почути інший по-
гляд на проблему Союзного
договору та референдум. Во-
ни ще не скинули окулярів,
що їм наділа була на очі ко-
муністична пропаганда, і як
люди, що не мали можливос-
ті дістати інформацію з різ-
них боків, неспроможні вирі-
шити питання зі знанням
справи на користь собі чи на
добро всього народу. Голосу-
вання без розуміння пробле-
ми не можна вважати вира-
зом свідомої волі виборця, і
тому наслідки такого голосу-
вання матимуть значення со-
ціологічного опитування і не
можуть мати правотворчого
значення.

Уявімо собі, що виборці,
які за 70 років приривчені
дисципліновано в усьому під-
тримувати КПРС, і тепер не
відважуються сказати Горба-
чову «ні», і він набере біль-
шість. Що тоді? Тоді Горба-
чов відстане псевдозаконну
підставу для розправи з
творцями Деклараций про
державний суверенітет та з
патріотичними партіями спо-
собом застосування будь-

яких засобів. Якщо Горбачов
набере більшість, ми матиме-
мо в політці повернення до
диктатури, а в економіці —
до командно-адміністративних
методів. І позаяк самі ко-
мандно-адміністративні мето-
ди врятувати економіку від
розвалу не можуть, а процес
переходу до ринкових відно-
син припинять, то в економі-
ці настане повна руїна, що
може викликати загальне за-
ворушення і через кров
зруйнувати і невинний лад,
і його затятих adeptів.

Це не кінець світу. Тан
може здаватися тільки стов-
пам учорашнього дня. Це кі-
нець режиму. Усі, хто хочуть,
щоб він мирно поступився
місцем іншому ладі, му-
сять сказати Горбачову «ні»,
бо в протилежному разі ре-
жим може і останній акт
своєї 70-річної драми зіграти
у бризках крові.

Голосування в союзному
бюлетені «за» означає авто-
матичне голосування за со-
ціалізм, що в дійсності був
державно — капіталістичним
феодалізмом і примусив У-
раїну збирати колосни в полі
та гакібно тиснути один од-
кого в чергах за харчами;
голосування «за» означає
ізоляцію України від євро-
пейського світу і продовжен-
ня принизливого колоніаль-
ного становища з заєпадом
духовної культури та людсь-
ким безправ'ям.

Невже, шановні читачі, за
останні два роки ви не від-
чули приналежності свободи,
щоб ось так просто із влас-
ної волі вертатись у стару
тюрму?

Підтримаймо своїм «ні» в
Горбачовському союзному

СОЛІДАРНІСТЬ ІЗ

13 березня припинили робо-
ту всі шахти Львівсько-Во-
линського басейну, вігуля
відвантажувється тільки для
енергетичних та побутових
потреб регіону. Того ж дня
на центральній площі Чер-
вонограда відбувся шахтар-
ський мітинг, на якому висту-
пив заступник голови облас-
ної Ради народних депутатів
Микола Горинь. Він наголо-
сив, що нинішній страйк не
можна вважати виявом солі-
дарності із шахтарями Росії
та Донбасу. Тим паче, що на
Україні страйкує лише части-
на підприємств.

— Страйк, організований
відразу ж після того, як У-
раїна взяла у свою власність
вугільну промисловість, не
сприятиме утвердженню су-
веренітету України, — під-
креслив Микола Горинь. —
Розруха не дасть нічого ні
демократії, ні суверенітету, ні

добробуту. Ша-
те недалекоко-
кам зіграти на
нах робітничої

Страйк визрі-
тижні тому, та
силлям обласи-
винонному, пер-
страйковим
лось попередити
ноли є страйк
ний», можна с
фесійний», оп-
речі, дуже ціл-
рення на тіл
О. Т.), то му-
страйк. Тана л
ся пони що є
мудрості й далі
Страйковий
люваний Олега
висунув такі є
політичні вимо-
відому постано-
стрів СРСР №
щити заробітку
разн, надати Д

КОМУ ПОТРІБЕН НОВИ

Календарна весна припі-
нилася на Луганщину, але
тут і без неї жарко. Шахтар-
ські міста й селища нурту-
ють, становище змінюється
щогодини. Шахти зупиняю-
ться то в одному, то в іншо-
му місті — на день, на добу,
на тиждень. Одноставності
поміж гірників нема. Схоже,
основні події змістилися до
провінційного Первомайська.
Тут — найгарячіша точка
страйку. Чотиринадцять добу
не працюють шість шахт,

дві — не відван-
ля. Лідери міс-
ному наміряють
ремонного кін-
не аргумент
збитий й те, ш
ням «Первом-
вже не хочут
партнери, під-
Те, що вони с
підравають сув-
діграють
«твердої руки»
хвилює лідерів
пан, чи пропав

Факт і коментар

ПРОВОКАЦІЯ

У середу о 14-й годні на
залізничному вокзалі До-
нецька працівниками органів
внутрішніх справ було за-
тримано представників місце-
вих організацій Української
республіканської партії, Де-
мократичної партії України
та Демократичного руху. То-
го ж дня й заява була за-
слухана на четвертій сесії
міської Ради народних депу-
татів. За роз'ясненнями я
звернувся до голови комісії
по правах людини, гласнос-
ті, діяльності громадсько-
політичних організацій та ре-
лігії С. Фурманюка.

— Опівдні представники
міських організацій УРП,
ДПУ та Демократичного ру-
ху Кондратюк, Колісник і
Бражник зустрічали на перо-
ні вокзалу поїзд зі Львова.
Іхні політичні соратники при-
везли і передали спеціально
до референдуму 30 тисяч ли-
стів. Під приводом звику-
вання у перевезенні наркоти-
ків всіх було затримано і
доставлено до найближчого
відділення міліції. Там про-
тримали їх майже дві години
і відпустили, не склавши ні-
яких актів.

— Можливо
шла янась по-
відпустили ота-
— Подальші
ють сумнівати-
Після звільнен-
несмени» поїха-
міста. На вули-
ля драмтеатру,
білого дня нап-
дівильному, се-
терпілі впізна-
робітників орга-
ніх справ. Нап-
міць відібрали
тітками, кинули
що чекала пор-
зникли.

— Щось не
чайник грабіж...

— На мою
зультат протиз-
референдумної бо-
шому розпоряд-
вища тих, хто
акцією, і викон-
ті, свідки. Та
локи що заче-
міськради дор-
О. Махмудову
в подіях і доп-
там.
Юрій
власний к
«Голосу Ук
Донецьк.

Питання

ХТО ЗАМОВЛ

В одеському фольклорі є
пісенька: на базарі янієсь
спісання під ирин «Аеро-
план!» звільнив від грошей
кишено роззяв... У Вінниці
кинуло неділі відбувалося
щось схоже, але дещо мас-
штабніше. Над центральним
базаром об 11-й годині ран-
ку з'явився вертоліт. Дехто
висловив припущення, що
будуть кидати гроші або ку-
пони. З машини і справді ле-
тілк папірці, і народ кинув-
ся їх ловити. Лізли навіть на
дах...

Уявіть собі
то були листів-
думу. Для чо-
це недешево
на тому дефіці
«Вінничакі! На
мі 17 березня
кресливши сло-
перекресляте
ке». Категорич-
підкріплювався
ми: у разі від-
Союзу нас че-
каціональних,
риторіальних к
безпека терор-
татури екстре

ПРОДІКТОВАНІСТЬ ІЗ ЗНАКОМ «МІНУС»

Продиктовано в номер

Новини з усієї України

НЕ ПУЩАТИ!

Дніпропетровськ. Чотири години провели біля прохідної виробничого об'єднання «Бачмаш» народний депутат України Леопольд Табурицький, депутат обласної Ради Анатолій Мороз, депутат міської Ради Валерій Тетонішин, Сергій Кобзар, Всеволод Грищенко, Сергій Довгаль.

Робітників транспортного цеху цього підприємства відмовилися приступати до роботи і вивисли над вимот похліпавши умов праці. Наступного ранку вони запросили депутатів, але охорона підприємства, що навішала завізаних не пускали депутатів на територію. Як з'ясувалося, розпорядження дав директор об'єднання Віктор Зюбара. Після чого депутати вийшли з цеху, а на прохідній ніяких депутатів і не було.

Володимир ЗЕМЛІНЬКИЙ.

Мал. Сергія ФЕДЬКА.

суверенітет України статусу конституційного акту, Хмару, розпустити Верховну Раду СРСР і 3-тій народній депутатів Союзу як некорисну інстанцію на шляху до побудови незалежних держав, висловити рішуче «ні» союзному договору. І в крайньому разі, в трудових колективах шахтарів немає необхідності щодо довіри до міської влади, що виникла з наслідками пожежі. Прозвучала пропозиція відновити роботу шахт, бо солідарність солідарності, та має бути і власна голова на плечах. Нині в бурхливих суперечках народжується рішення щодо подальших дій.

Оксана ТЕЛЕНЧУК, власний кореспондент «Голосу України».

Львів.

Морозов?

нівий на сьогодні принцип. Які в контраргументи треба шукати з головою, а не так, як придували у кількох переможних школах: дітям запропонувати написати диктант про те, як потанцювати і як бити, страйкуючи.

Зоя ПУТРЕНКО, Сергій СКНБА.

Луганськ.

Нове в Радах

ПОТОРГУЄМО В ЄВРОПІ

Проблеми розвиткузовнішньоекономічних зв'язків обговорено в Закарпатському обласному на науково-практичній конференції. Пенні забувають, є навіть традиції, але трапляються й прикри промахи, зловживання. Про це говорили голова виконавчого М. Крайній, начальник управліннязовнішньоекономічних зв'язків С. Турлішин. Пратимених порадили щодо налагодження ділових зв'язків із зарубіжними партнерами підписалися заступник уповноваженого Міністерствазовнішньоекономічних зв'язків СРСР В. Крайній та начальник колективного відділу Міністерства закордонних справ УРСР В. Кирик.

Микола ГОРВАТ, власний кореспондент «Голосу України», Закарпатська область.

ПОГОДА

16 та 17 березня опадів в Україні не передбачається. Вночі теж крапівки. Вівтор змінних опадів 2 — 5 мм, грози за секунду. Температура вдень 6—12 градусів тепла, у післядні та вечірні обидві по 16 градусів тепла. Вночі ад 3 градусів морозу до 3 градусів тепла.

По Києву та області сьогодні без опадів. Вівтор змінних напівміж, 2—5 мм, грози за секунду. Температура 7—12 градусів тепла.

Валерія ЛАЗАРЕНКО, власний кореспондент «Голосу України», Вінниця.

13 березня прийняли роботу ініціативу Лейбис-Волинського басейну, підняли відвантажувачі тільки для енергетиків та побутових потреб. Також дії в центральній площі Червонограда відбувся шахтарський мітинг, на якому виступили заступник голови обласної Ради народних депутатів Микола Горинь. Він наголосив, що мітингістри не можуть звинуватити солідарності із шахтарями Республіки. Тим паче, що в Україні страйкують лише частини підприємств.

— Страйк, організований відразу ж після того, як Україна взяла у свою власність нафтову промисловість, несприятливо утвердженню суверенітету України, — підкреслює Микола Горинь. Розурку не дасть нічого ні демократії, ні суверенітету, ні

кому потрібен новий Павлик Морозов?

Календарна весна припала на дні української але тут і без неї жарко. Шахтарі міста Ясіня нахоту, створюючи змінюється до одного, то іншого місті — являє, на добу, на тиждень. Єдиностійності привертати не можна. Основні події змістилися до провінційного Первомайська. Тут найгарячіша точка страйку. Чотирнадцять добу працюють шість шахт.

Тато і коментар

ПРОВОКАЦІЯ

У середу о 14-й годині на завізаних вантажівках Донецьких працівників організації внутрішніх справ було затримано представників місцевої організації української республіканської партії. Демократичної партії України та Демократичного руху. Також дії їх була була затримана на четвертий сесії міської Ради народних депутатів. За роз'ясненнями вивернули до голови комісії по правах людини, гласності, діяльності громадсько-політичних організацій та регіональної С. Фурманова.

— Опаліли представників місцевих організацій УРП, ДПУ та Демократичного руху Комарічки, Кошички і Вранчини зустрічали на першій команді поїзда з Львова. Інші політичні соратники привезли і передали спеціальні доповідні до 30 тисяч листів. Під приводом звинувачення до голови комісії по правах людини, гласності, діяльності громадсько-політичних організацій та регіональної С. Фурманова.

Юрія ДОШЕНКО, власний кореспондент «Голосу України», Донецьк.

Питання — рубль

ХТО ЗАМОВЛЯВ МУЗИКУ?

В одеському фольклорі є пісенька на базарі якийсь спринт під назвою «Воропани» зайняли від грошей розглядаю. У Вінічці муніципалітет відбудується через сто років, але не має штебле. Над центральним базаром об 11-й годині ранку з'явився вертоліт. Дістало високою припущення, що будуть кидати гроші або купони. З машини і справді літали папірці, і народ кинувся їх ловити. Лізали навіть на дах.

Уявіть собі розчарування: то були листівки до референдуму. Це жодна згадка про нещасне шоу і що було на тому дефіцитному папері? «Вініччани» На референдумі, впродовж слів «Воропани» перекреслили своє майбутнє. Категоричний висновок: відірвалися аргументами: у разі відокремлення від Союзу нас чекають абури національних, релігійних, територіальних конфліктів, небезпека терористичної інтентури екстремістів націо-

виступи мову з завоювання. Але є й інші приклади. Гитлерівські екстремісти (де слово, мабуть, тут доречне) провадили але екстремізм своїм ставленикам як на території РСФСР і Білорусії. Та коли всі почують себе асоціативними «заказниками», то при нашою рпани правоті, політичній адурації, при нашою сьогоднішню пеніальні розв'язати проблеми цивілізовані до дедалі з морально стануть співрими, а то і почнуть кривотівити. Але ж і суверенітет республіки, її економіка на самостійності — нарізні, об'єктивно необхідні речі.

— Безумовно, суверенітет республіки — ознака часу. Процес, що розпочався, об'єктивний. Він має саму внутрішню логіку і за нею буде розвиватися. Та, як це не парадоксально на перший погляд, гарантій незалежності учасників Союзу є лише сам Союз.

Відстоювати ідею Союзу сьогодні нецільно. Але галазують про неможливість самостійності — і ти «патріот», «захисник нації». Агитую за Союзом — можеш чекати «консерватором», «манкуртом», «яничаром» і т. д. Що ж, ми такте суспільство, яке є. Але не можна зловжити і спостерігати все це, не можна залишатися спокійним при девальвації самого поняття «дружба народів» у складості наших громадян. На жаль, це факт.

— І останнє запитання, Олександр Олександрович. Як ви вважаєте, буде голосувати 17 березня?

— На запитання обов'язковості я даю відповідь «Так».

третє запитання, яке більшість у Верховній Раді України не дозволила включити до порядку денного об'єднання, а саме: «Хи хочете ви, щоб Україна стала незалежною державою, але самостійно вирішує всі питання внутрішньої і зовнішньої політики і в якій повною мірою гарантується права і свободи людини, громадянської національності?».

І не слід думати, що ми розколюємо єдиний український фронт перед Горбачовським наступом.

Голова Верховної Ради СРСР Лужков про референдум в Балті сказав, що його юридичного значення не мають. Так само уряд Горбачова поведе й наш республіканський референдум (опитування). Яким би не були цифри, вони матимуть значення лише як показники настрою населення в даний момент. Тим понаможимо, що серед цих настроїв є й такі, які вимагають певної незалежності України і який проявляє себе бойкотування референдуму та слогани «ні» а обов'язковості «ні» в республіканському об'єднанні не посилають офіційного привітання. Це показує на увазі про державний суверенітет України реальним змістом, бо становить для цього мішу опору з тих до яких існує. Та коли йдеться про настільки поразити всіма ностіями з доповіддю про рішення майбутнього українців.

Лево ЛУК'ЯНЕНКО, голова Української республіканської партії, народний депутат УРСР.

Голос України

БЕЗ ЗВ'ЯЗКІВ НЕ ОБІЙТИСЬ...

основні підвалини таких відносин уже закладено Договором між УРСР та РРФСР про підписанню Головами Верховних Рад цих республік.

ДАВАЙТЕ ПОЧИТАЄМО СТАЛІНА

16 березня 1991 року. № 52

ЛЮБИТИ — АЛЕ «НЕ ТРОГАТЬ!»

Заспівом до цього калайдесову оболку послужили вірші Володимира Сосюри «Любів Україну». Трохи старші наші читачі пригадують, як ця вірш з'явився у повесинних читаннях, а потім був зайдти видралий — як націоналістичний. Молодші читачі, дивуючись з усього того, можуть сьогодні погортувати спогади самого Сосюри: коли він сидів десь у таборі музз багатьох його віршів, і коли він вже збирався туди сам, генеральський голос раптом сказав: «Сосюру не трогать!».

...Ми стоним й розмовляєм [про вірші — теж] із сибіриком, — зайдти, нуди Мамір на танцв сосюринних танцв, з міста, да нолясь правни Сгор Кузьмич, з міста, да бульдозером пройшися просто по новийеру лиззаводу, а тому сибірик узле тв й равону

на три дні до Києва — втамувати справу. Тут ми й познайомилися. Його мандрівна вже підточила до нього, за ці три дні рум'яна роззавальниця кнівського пива навчила його любити українську мову, він навіть зробив, нам здається, більш успішн у цій справі, він нам би зобілю, але хлопцем зникався топко-виз, і сказав так: «Гей, хлопці, договорилися — стоим разом, а дівчинку — на трогать, вот таба н есь референдум!»

За те ми й проголосували.

Віталій ЖЕКЕРА.

Фото Олександра КЛИМЕНКА, Миколи КОЗЛОВСЬКОГО-старшого, Володимира ПЕТРЕНКА, Михайла САЧКА.

КДБ — закон,

ГОЛУШКО Національним Матрицею, 1937 року народження, українським КДБ, закінчив Тонський державний університет, юрист за освітою. У 1959—1963 роках працював в органах прокуратури в Києві. З 1963 року — в органах КДБ, генерал-майор, народний депутат СРСР, член Комітету Верховної Ради СРСР з питань правопорядку і боротьби із злочинністю.

**ПШЛИ
В МИНУЛЕ ЧАСИ,
КОЛИ ВОЛЯ
ОДИНІЄ ОСОБИ
ВПЛИВАЛА НА
ПОЛІТИЧНИЙ
КУРС У РОБОТІ
ОРГАНІВ
ДЕРЖБЕЗПЕКИ.**

**ТІЛЬКИ ЗАКОН,
ЙОГО
ВЕЛИЧІСТЬ
ЗАКОН МАЄ
РЕГЛАМЕНТУВАТИ
КОМПЕТЕНЦІЮ
ТАКОЇ
СПЕЦІФИЧНОЇ
СЛУЖБИ, ЯК
КДБ.**

**ОРГАНИ
ДЕРЖБЕЗПЕКИ
НЕ МОЖУТЬ
ОБМЕЖУВАТИ
ЗДІЙСНЕННЯ
ГРОМАДЯНАМИ
СВОЇХ ПРАВ
І СВОБОД.**

Сучасна бурхлива політична активність активізувала піднятий інтерес до різних сторін функціонування інститутів нашої держави, а тому чітко до ранили «заборонені» теми, особливо якщо це стосується діяльності спеціальних служб.

Тут питання і правової основи функціонування, і досконалості оперативної-службової діяльності, і адгезії розмови про принципи та шляхи виправлення протиріччя, а також задоволеності громадян діями та гострою соціально-політичною напруженістю в республіці, податимим рівнем особистої безпеки наших подданних.

У Верховній Раді СРСР деяким відбудується «перша читання» Закону «Про органи державної безпеки в СРСР», що допоможе розкрити нові сторінки в історії та майбутньому КДБ. Ми починаємо серйозно експрес-інтерв'ю з Головою КДБ Укравітської РСР М. ГОЛУШКОМ.

— Я не відкрив ніякого секрету, якщо скажу, що протягом тривалого періоду нашої історії органи державної безпеки стояли над державою і підкордовувалися безпосередньо владі: царській, радянській, аком совєтам. Ставили реальні вимоги: Ставлять реальні вимоги Берлі. Північне Хрущово де що змінило ситуацію, проте вони залишалися суверенітаризованими і практично працювали під керівництвом партійного апарату. Ці змінилося становище в наш час і де гарантії недопущення порушень законності з боку КДБ сьогодні? А майбутньому, враховуючи такий тяжкий історичний досвід?

— Звичайно, з часів страшно, засуджуваного сучасними чехами періоду «берлінської» ситуації. Історично змінилася, як говорили філософи давнини, часи змінилися, і ми змінилися з ними. Останніми роками, особливо з початком політичних перебудов, нового мислення, пішли в минуле часи, коли воля однієї особи впливала на політичний курс у роботі органів державної безпеки. З прийняттям нового Закону про партійні та громадські організації, а особливо положень обговорюваного проекту Закону про органи державної безпеки КДБ перестав бути об'єктом загальної бурхливої партії або певного угруповання і перетворився в конституційний орган державного управління.

Візьмемо кадровий склад. Понад 60 відсотків нинішніх співробітників Комітету республіки народилися після 1953 року, на початку нової сторінки «хрущовської відлиги», не причетні до зловживань і беззаконня. Але можна зрозуміти стурбованість та побоювання людей: у чому гарантії неперетворення зловживань і репресій минулого? Тим більше що основні повноваження органів КДБ визначені Радою Міністрів СРСР ще в 1959 році, багато функцій перестали відповідати вимогам сучасного життя, а нові завдання до останнього дня визначалися закритими відомими актами.

Тверді гарантії можуть бути тільки односторонніми. Їх підлягає світовий досвід. Вони полягають у тому, що — поставити діяльність органів державної безпеки на чітку правову основу. Тільки закон, його величність Закон, а не плановий нормативний акт, має регламентувати компетенцію такої специфічної служби, як КДБ, виключаючи значення обов'язків та правомочностей, відповідальності перед народом, підпонт-

рольності з боку держави і суспільства.

— Очевидно, регламентація діяльності виховної установи потребує чіткої законодавчої основи. Яка ваша особиста позиція з цього питання?

— Уже згадувалось, що Верховна Рада СРСР розглянула законопроект «Про органи державної безпеки в СРСР». Тут важливо підкреслити, що його розробле-

но з урахуванням положень обговорюваного нового Союзного договору. Беручи до уваги величність актуальних проблем взаємодії Союзу та суб'єктів, що його утворюють, проект Закону уважно вивчався урядом практично всіх республік, у тому числі направлявся на апробацію до Ради Міністрів Української РСР. Положення Закону дістали в основному позитивну оцінку, але було висловлено й істотні зауваження, рекомендації.

Мені доводилося неодноразово висловлюватися і в пресі, і на зустрічах у трудових колективах, що підкріплює, достатній усім громадянам Закон є винятково валидним.

Нампередтак той Закон — акт вищої державної влади — визнає принципи питання призначення, об'єзми, права і, що, зокрема, найважливіше, чого не вистачало в минулі роки, — контролю за діяльністю органів державної безпеки. Він зобов'язує на законодавчому рівні закреслювати, люди дізнаються про компетенцію співробітників КДБ, зможуть робити висновки про законність їх дій.

Скажу відверто, що як народний депутат СРСР я вносив пропозиції щодо розробки законодавчих актів, що регламентують роботу органів державної безпеки СРСР. Можу проінформувати недавній лист до Верховної Ради СРСР, в якому зокрема підкреслювалось, що «відсутність законної основи, статусу і призначення КДБ, визначення різних сторін його діяльності відомо-нормативними актами позначаються на гарантіях законності, правовій захищеності громадян

і можуть загрожувати пролами беззаконня». Наводилися й інші аргументи для обґрунтування необхідності Закону.

— Як, на ваш погляд, головні принципи мають бути закладені в майбутньому законодавчому акті?

— Головним принципом діяльності органів державної безпеки країни закріплюється

спрямованість на захист прав та законних інтересів громадян, що відомістю в одній статті. Підкреслюється, що органи державної безпеки не можуть обмежувати здійснення громадянами своїх прав і свобод, за винятком випадків, коли такі обмеження встановлено законами СРСР. Порушення законних прав і свобод громадян під приводом забезпечення державної

республіки, роль і місце якого визначається з урахуванням Декларції про державний суверенітет України і наступних конституційних змін.

— Як найважливіші події могли б впливати як такі, що впливають на роботу органів державної безпеки республіки?

— Головними нашими завданнями стають: надійніше забезпечення внутрішньої та зовнішньої безпеки республіки, посилення боротьби з різного роду збурювальними підпінними центрами, які здійснюють ворожі акції про-

суверенністі,

безпека

ти Української РСР і проти Союзу в цілому.

Було одержано безсумнівні свідчення про розвладування устремління спецслужб іноземних держав до оборонного, науково-технічного потенціалу республіки, про прагнення добувати «випливи» з нашої держави не належних агентурних позицій. Немігало за кордоном, незалежності на шляху підтримку перебування процесів і невтручання у внутрішні справи, не тільки не згорали, а й по багатьох напрямках, зокрема розповсюдження націоналістичного і сепаратизму, дедалі активізували свої підпінні прагнення та дії.

Поряд з позитивними процесами даються розширення демократії у житті республіки, утвердження дісного народоуправління у суспільно-політичній та оперативній обстановці в республіці іноді підлягає визначення соціальна напруженість. У деяких регіонах ми стали свідками закликів до насильства і терористичних випадків.

Нителів республіки неперіодично злочинності, що не зникають, слабкі соціальні й правові захищеність громадян від її розгулу. Нама було виявлено нові форми організованого злочинної діяльності у сфері економіки, кооперативного руху, зростання злочинного світу з низькою економікою, корупцією. Незаконності на заходах, що виявляються, не зменшувалися масштаби контрабанди, зловживань за кордон стратегічних, ціннісних матеріалів і сировини, промислових товарів і продуктів, таких необхідних для населення при порожніх полицях магазинів.

Звичайно, не тільки значення тривалої діяльності нашої держави були в центрі уваги співробітників КДБ, їх робота спрямовувалася на виконання завдань Верховної Ради Української РСР на те, щоб не допустити крайньої дестабілізації ситуації в республіці, особливо надзвичайної напруженості і тим більше кровопролиття.

Ну, а докладніше про основні завдання і напрямки нашої діяльності — у наступному матеріалі.

Віс розмову
Анатолій ФЕДОРІВ.

У БОЛОТІ БАЙДУЖОСТІ

До 1956 року тут була виправно-трудова колонія: за її високими парканамк відбували сталінські строки тивік звані «вороги народу». Коли ж приміщення вивільнилося, його віддали під другу житомирську обласну психіатричну лікарню. Генріх Петрович Ліхтанський приїхав на посаду головного лікаря в 1959-му

— Перше, що вразило, — пригдіду віи, — природа. Кругом ліси й ліси... Для пацієнтів лікарні це західнаха. Але зусилля природи наївещ зводили умови життя. Хворі перебували в колишніх бараках. Спочатку їх було 250, згодом стало 300 чоловік. Не краще доводилось медсестриникам, обслуговуючому персоналові, адже життя справжнього не було, в яке про розваги і не мріяли...

Сподіваючись, що в Житомирі розуміють різницю між колоною та лікарнею, молодий керівник звернувся до обліжничого з проханням надати копії на будівництво нових ліжувальних корпусів і житлових будинків для медпрацівників. Дієзбір'яє відповідь голови обласної В. Васильєва: «За дорученням виконкому обласної депутатів трудящих обласний виконком не має права, щоб задовольнити Ваше прохання, про виділення коштів на будівництво обліжничком вважак нецільним, оскільки, в міру розширення лікарні, в Житомирі, надходження хворих у Вашу лікарню буде зростати, а ліжувальних місць років вока буде повністю передіслкована в обласний центр».

Сім років промайнули, як сім днів. Лікарню не тільки не закрили — кількість її пацієнтів зросла до 400. Не в змозі далі терпіти знущання над хворими й над собою, колектив вирішив розпочати будівництво господарським способом.

Ось вони, п'ять лікувальних корпусів, втека, пральня,

Залишається

жителі будинки. Але 735 літнок вік в 1964 році не вистачало (у деяких палатах геронтологічного центру було 10 чоловік, траплялося по два в ліжку), а жінка для обслуговування персоналу була потрібна. Як же знайти лікарку-геронтолога? Герієт Петрович навчався-таки ще на час прописки допомоги. У відповідь голові обласного М. Борисюк та заступник завідувач обласним відділом охорони здоров'я І. Мельник визнали, що «матеріальні заходи» були об'єктивні, але це з'являється значення, але не знаходиться на заочелюній місцевості з високим рівнем грунтових вод і розміщені в селі. Ідея була проста: а це створить труднощі при доставці хворих», вважали «медоцілими» її розширення до лінійного корпусу.

До того ж, повідомляли вони, «в 12 п'ятиріччі планується розглянути питання розширення обласних лікарень № 1 (с. Зарічани) за рахунок добудови на її території лікувального корпусу, що

дасть змогу перевести частину хворих з облпсихлікарки № 2».

Тільки в 1969 році в Житомирі примирилися з очевидним: оскільки ліків немає, їй треба допомагати. Заступник голови обласного комітету, голова обласної М. Михальчук чорним по білому вписав: «Враховуючк необ-

евирішенням _____

хідність будівництва лікувального корпусу, обласна плавна комісія буде клопотати перед Держпланом УРСР про виділення в 1986—1989 роках додаткових лімітів капітальних вкладень на його проєнтування і будівництво.

Половинами туку з багаторічними ланцюгами, цей півріч нічого не зміня, як і той, що надіслав колішній заступник голови обласного комітету А. Готовченко: «При ухваленні плану соціально-економічного розвитку області на XI п'ятиріччя буде передбачено виготовлення документації і будівництво 50-квартирного будинку в м. Овручі для медпранісників психікарів. Раявкомунду необхідно виділити майданчик для його спорудження і подати УКБ обласного комітету вихідні дані на проєнтування від 13.01.76р. № 13».

Як і раніше, стрвждають від тісноти хворі, як і раніше, в селі немає клубу, в дошкільні дні ходять зв 20 кілометрів у Овруч та за 12 кілометрів — у Першотравневе. Звליщається дивуватись можності людей, які не

тільки самі в таких умовах працювали кілька, десятиліть, а ще й дітей своїх навчили любити професію — і тепер є династії Барановських, Каменських, Мошенських тощо... А більшість не витримусь — і кині лікарня потребує чотирьох психіатрів, невропатолога, рентгенолога та тридцять середніх медпрацівників (квартир для п'яти спеціалістів є).

[illegible]

Івни ДУБИЦЬКИЙ,
заступник редактора
оваруцької районної гв-
зети «Зоря».
Житомирська область.

ТРИДЦЯТЬ
ТРЕТІЯ РІК
ПІШОВ,
ЯК ГОЛОВНИЙ
ЛІКАР
ЖИТОМИРСЬКОЇ
ОБЛАСТІ
ПСИХІКАРНИ
№ 2
НАМАГАЄТЬСЯ
СТВОРИТИ
НОРМАЛЬНІ
УМОВИ ДЛЯ
ХВОРИХ
І ПЕРСОНАЛУ,
АЛЕ НЕ
ОДЕРЖУЄ
ДОПОМОГИ.
ЙОГО
ВОЛАННЯ
ВІДМОВ-
ЛЯЮТЬСЯ ЧУТИ
НЕ ТІЛЬКИ
В КЕРІВНИХ
МЕДИЧНИХ
УСТАНОВАХ,
А НАВІТЬ І В
ГАЗЕТАХ:
МІСЦЕВИХ,
РЕСПУБЛІКА-
НСЬКИХ,
СОЮЗНИХ.

Третя зміна.
Фото
Сергія
КОВАЛЬЧУКА.

Від щирого серця

РИЙМІТЬ ДАРУНОК

До подарунків з-за кордону ставляться по-різному. Як не маємо, гідність, а почуття єдності за допомогою, з якою до нас поспішають, зустріти не можна. Нещастя сталося на Україні — і обізвався до матері її діти в усіх кутках світу, і через них відчуємо себе прив'язаними до людської спільноти планети Земля.

Рятівну руку простягнули їм і з Австралії. На початку минулого року з транспортом медиків прибув до Києва представник Товариства професіоналів і промисловців із Мельбурна Василь Хмалу. Ознайомившись на місці з ситуацією, що склалася в Ук-

ратів, він зробив уся можлива, щоб виконати замовлення на сучасну апаратуру, якої так нам бракує. І ось уже з Японією в адресу Всеукраїнського лікарського товариства прибули ендоскопи на загальну суму понад 56 тисяч американських доларів. А після того, як в Україні побував голова Лікарського товариства Австралії Олег Лозинський, який разом із своїми колегами брав участь у роботі третього конгресу Світової федерації українських лікарських товариств, відбувся буваяв в Києві і Львові, ми одержали урологічні катетери дефіцитної конструкції. Слід віддати належне Міністерству охорони здоров'я республі-

ки — воно прислухалося до побажань нашого товариства, і в обох випадках інструментарій було розподілено між ліквідувальним устаткованим на територіях, які найбільше постраждали від чорнобильської катастрофи, тобто на рівні обласних ліквірних Києва, Житомира, Рівного, Чернігова...

Від імені земляків вклоняюся заочесним друзям і братам, які вивалили підтримку в такий невгледний і напівний для нас час.

Любомир ПИРИГ,
народний депутат Укра-
їнської РСР, президент
Всеукраїнського лікар-
ського товариства.

«САМОЗВАНЕЦЬ» ІЗ ДУБНОГО

Центр мануальної терапії
Хто ж збирається відкрити? Що
жоче лікувати? Дізнавшись, що
ріднати дітей, хворих на це-
ребрічний параліч, збирається
дубинський лікар Володимир
Козлякін, районова та обласна
медицина кривинцтво назвати
аргументів не шукало, щоб до-
ласти безплідність наміру, тіль-
ни посміхалися. А лікар іззміні
і без «високого благословен-
ня» та й почині лікувати хворих
за власною методикою. І по-
тягтися до Дубного люди: спо-
чатку і доконалиших районон,
і дві із областей, навіть рес-
публіці.

Приймаючи пацієнтів у тісному кабінетіку районної поліклініки, Володимир сподівався: побачать невеличчини результати роботи — підуть мазустріч. Але нікого не хвилювали ні хворі, ні лікар, якого поважили не називали «самозванцем». Спробував я йому допомогти — дає тем! Звідуючий обздо-

Тилова ситуація.

розвідділом такої «слави» Володимиру вивроби, що в жодній інстанції про нього і слухати не хотіли.

Не маючи сили терпіти відварту зливу, Козяків звільнив працівників до Львова. Звідти й потрапив у США, куди львівських мадиків запросила асоціація лікарів, що займалися дитячим церебральним паралічем. Ось де визнали його метод! А далі й у ФРН, де Володимир здивував відомих фахівців, розчеплюючи сплетені паралічем ноги й оживляючи руки леводистрофічного хлопця.

Коли за кордоном зійшлися охочі допомогти талановитому лікарю, подали голос і вітчизняні меценати. Набралася кругленька сума доларів і карбованців — і назабаром у Старому Селі Пустомитівського ра-

йому на Львівщині розпочнеться спорудження центру мануальної терапії, що гарантував відповідним листом Воводимир Козьякіну голові Львівської обласної Ради народних депутатів Вячеслав Чорновіл. У майбутньому центрі буде уста-

новлено новітні імпортні обладнання, при ліквідаційному закладі передбачено навіть підсилення господарство для поставлення звороти економічної чистих продуктів. Спеціалісти з Німеччини ведуть переговори про те, щоб відкрити у себе філіал центр. А у Дубному тверді скрупуло збігують: якого лікаря втрачали!

Петро ЯКОВЧУК,
журналіст.
Дубно
Ровенської області.

—Повертаючись до надрукованого

«І НІЯКОГО ДИВА»

В одному із випусків сторінки «Citol» ми розповідали про психотерапевта Неонілу Бегеру, називали адресу установи. Де вона веде прийом — Центру нетрадицій-

них методів лікування. А
наші читачі, які мешкають
за межами Києва, попрося
ли повідомити телефо
Центру. Будь ласка, запи
шіть: 276-91-66; 221-14-45.

ажко сказати, коли це було. Можливо, одного літа 60-х років XI століття. А може, й на початку 70-х, оскільки персонаж змальований славновісним Нестором сцени помер 1074 року. Він був ігуменом монастиря, що його літописець шанобливо називає Феодосієвим. Один із варіантів першої нашої піснотворної історії так і називається: «Повість давніх літ чорнорицзя Нестора Феодосієва монастиря Печерського, откуда єсть пішла Руська земля...».

Ім'я Ігумена потрапило до заголовку Іпатієвського літопису не випадково. Феодосія знала й шанувала всі тодішня Русь. «І шанували його, — пише Нестор, — не ради дорогих шат або світлого одягу, і не ради великого багатства, але за непорочне його життя і за світлу душу, і за численні повняття дуо святим духом кніжи в устах його».

[illegible][illegible]

Феофаній був переконаний, що багата людина ніколи не буде праведною, бо прегангнення багатства, рано чи пізно, стане поперек доріжки до Бога. «Як же можемо ми, — говорив він своїм дітям, — з чистого молитовно звертатися до Бога, маючи в кишенях свої скриньки? Послухайте, що говорить про це Господь: «Де скриваєш, там і серця твої». У Печерському монастирі членив Феодосія для студійської науки. Тут було сильніше, в будівлю власність, будівля, в якій приховано майно його життя. Невдоволення, «постійно обходив не лише в голові жити. Заставляв, щоб небуло у кого — або йому, акус, або одит, несередньої статуту, або жнесь майно, гдунувши чи ж кидав у піч».

[illegible]

царства Божого залишилося вже недалеко, треба лише потерпіти ще трохи й не впадати у відчай. І тому на перших же сторінках свого «Пучення» він поспішає нагадати своїм сучасникам те місце з «Псалтмів», де великий поет давнишніх закликає людей не розчаруватися у добрі і не ставати на шлях зла, «бо їще трохи — і не стане нечестивого, шукатиме він місця свого — і не знайде його. А кроткі унаслідують землю і радуватимуться у тривалому мирі».

Перший з них прокладав шлях у «світле майбутнє» мечем, а другий покладав свої надії на виховання молитовно й добротною бідністю. Саме таких скромних у запитах, але добре освічених і зорієнтованих на суспільне благо людей, яким належить царство Боже як на землі, й мав, на його думку, виховувати Печерський монастир і являти світові як взірці для наслідування. І тому можна без перебільшення сказати, що «неодолімі Печерський монастир із тих, які представляють людству ідеал життя і дії». Рухом дачем, який прагнув поєднати християнську проповідь спасіння з ідеями соціальної справедливості.

Анатолій МАКАРОВ

[illegible]

Християнська доброта «матеріалізувалась» не лише в мистах, а й у ділах пещерського ігумена. Він активно втручався в систему соціального розподілу благ, підтримував їх, коли вона діяла несправедливо, тобто давала осягом зайві, а в інших відносинах необхідні. Він згадує Нестора, який «всім своїм поблизьку свого монастиря і церкву так, як і свого першомуцника Стефана, і тут наказав бути жерцям і сліпим, і кульгавим, і хворим, із монастиря наказав приносити їм все необхідне — від усього майна монастирського десятку віддавав їм. І ще кожному суботу послів від хліба ув'язненим».

Привертає у
тк «від усього
це ніби своєрі-
длу благ між
Феодосія були
дування. Відом
димир зднува
ною добротю.
щадків ті зну
свої язичниць
дилось. Отже,
нього міста до
нилась вона у
ки надійно, —
— послідоинік
ред них слід з
го, Йопа Поча
товського, Гр
часті Тараса
кнх утістіт б
шевню просто
їй жадання роз
ново засуджує
соціальної зл

стуність над-
благ. І в часі
XVIII ст. І. Го-
на». На його
тини майна бо-
ла вона відки-
нута в Євро-
ського мо-
XVIII столі-
датування п-
перозоду п-
ся навіть мрі-
в. І в часі
ця сусп-спра-
сущого, в у-
аспекті доб-
тих свого бо-
переваз духо-

Зрозуміло,
Економіка
власно (влас-
хвином)
що діє, захо-
нальних інте-
він пише в
лого або го-
в. І в часі
вже католик,
від бідик пор-
Як бачимо
вняття, політ-
інсамперді
чи православ-
жає совість

Проповідь
Федора
холодий праз-

Його ваби
Бога й світу
за книжками
майбутнього
пронятний р
ті потойбічч
уявний, підт
імен.

Феодосій
нового світу
го образ був
ніх книжчик
льний Никол
пряде нитки

Треба знати,
що в (в монастирі)
її єпископонархи,
котрих
докладається
менших братів і за
її прогрішення вони
піддаються
выправленню.
Є також і два
таксіархи на
(двох бічних)
хорах,
які нагадують
братів стояти на
хорі поважаю.
І в ще особливий
будинник, який
під час читань

утрені тихо
одоході братів і
пробуджує тих, що
засинають.
І призначають
кожного вечора
по черзі два
спостерігачі, котрі
після кленання
була спонукують
ліжників до вечерні
і асенокшної і котрі
потім по закінченні
асенокшної
ододають
потамні місця
в монастирі і тих,
хто на безвремінні
зібрання сходитьсь,
розлучають
з належною
твердістю.

«Студійський статут»,
п. 18

Греба знати, що в ті дні, у які ми вільні від тілесних справ, вдаряє книгохранитель один раз у било і збираються брати до книгохранильної кімнати, і бере кожний книжку і читає до вечора. Перед дзвоном же до вечери вдаряє знаву один раз книжний хранитель, і всі приходять і повертають книжки за записом. Хто ж записується повернути книжку, хай зазнає епитимії.

«Студієський статут»
№ 36

царства Божого залишилося вже недалеко, треба лише потерпіти ще трохи й не впадати у відчай. І тому на перших же сторінках свого «Поучення» він поспішає нагадати своїм сучасникам те місце з «Псалтиря», де великий поет давнини закликає людей не розчаровуватись у добрі і не ставати на шлях зла, «бо іще трохи — і не стане нечестивого, шукати-ме він місця свого — і не знайде його. А короткі унаслідують землю і радуватимуться у тривалому мирі».

Думаючи про те саме, князь і ігумен діяли по-різному. Перший з них прокладав шлях у «світле майбуття» мечем, а другий покладав свої надії на виховання молитвою й добровільною бідністю. Саме таких скромних у запитах, але добре освічених і зорієнтованих на суспільне благо людей, яким належало царство Боже на землі, й мав, на його думку, виховувати Печерський монастир і являлись світові як взірці для наслідування. І тому можна без перебільшення сказати, що Феодосій Печерський був одним із перших представників християнської утопії на Русі, діячем, який прагнув поєднати християнську проповідь спасіння з ідеями соціальної справедливості.

Анатолій МАКАРОВ

За його ігуменства Печерський монастир став куточком світової утопії на схилах Дніпра, своєрідним дослідницьким майданчиком, де перевірялись здатність людини до гармонійного й одухотвореного життя, її шанси у боротьбі з усіма проявами первісного гріха — себелюбством, пожадливістю, схильністю до агресивності й потягом до панування. На відміну від байдужого до будь-якої політики св. Антонія, Феодосій був наділений неспокоїною громадянською совістю, був справжнім суспільним діячем і тому не міг спокійно бачити те, що діялось за монастирськими мурами. Як заявляється в «Патериках», він «цілувався не лише про самих чорноризиць, але й про мирян турбувався, про душі їх, як би їм порятунка-тис». У свої безсонні ночі, сповнені молитов (спали ченці небагато), і вдень він думав про велике, нещадне й невичерпне у часі злості, що панує в світі. І цілком можливо, у всій тодішній Русі не було іншої людини, яка б так глибоко заглядала в народну душу й переймалася її бдами. Про це свідчить уся його суспільна діяльність. Але є й «документ»: знаменита молитва Феодосія «за всіх християн», у якій він просить Бога допомогти всім, хто «в темниціх або в оковах, або в нужді», «тм, хто живе в нестатках і озлоблений злиднями».

Він просить «заряди» всього святого (у тексті справді наводиться великий перелік святих) «подати їм багату милість», сама суть прохання святого свідчить про те, що першим духовним подвижником на Русі не була властива та байдужість до земних діл, до хліба насущного, яку виявляла пізніше наша снтя й благополучна церква і яку закидав їй зокрема й видатний християнський філософ М. Бердяєв. Він говорив навіть про цинізм сучасних йому церковників, які зяєвали матеріальні потреби й соціальні бідні народу «з погляду духовної високоності». «Питання про хліб», — пише він, — є для мене питання матеріальне, але питання про хліб для моїх близьких, для всіх людей є духовне, релігійне питання».

Та й само з позиції зближення громадянської й християнської совісті дивились на земні проблеми народу й перші наші духовні вояди, святі подвижники Феодосієва монастиря. По-назову, наприклад, що у згаданій молитві, благуючи Бога про «милість» (милосердя), він називає ту ласку Божу «багатою», надаючи їй тим самим не лише духовного, а й суто матеріального значення.

Християнська доброта «матеріалізувалась» не лише в молитвах, а й у ділах печерського ігумена. Він активно втручався в систему соціального розподілу благ, підправляв її, коли вона діяла несправедливо, тобто давала одним зайве, а в інших відбирала найнеобхідніше. Як згадує Нестор, він «побудував двір поблизу свого монастиря і церкву там в ім'я свого першомученика Стефана, і тут нааказав бути жebraкам і сліпим, і кулягавим, і хворим, із монастиря наказав він принести їм усе необхідне — від усього майна монастирського десятю частину віддавав їм. І ще кожну суботу посилавав віз хліба ув'язненим».

Привертає увагу точне визначення, скільки треба віддавати «від усього майна» на хорність незаможних і знедолених. Це ніби своєрідний податок — «десятина», форма перерозподілу благ між багатими й бідними. У цьому святому ділі в Феодосія були попередники й навіть великі взірці для наслідування. Відомо, наприклад, що після хрещення князь Володимир збивав Русь своєю надзвичайною щедрістю й безмежною добротою. Тим самим він прагнув стерти в пам'яті нападків ті знущання з людської совісті, які дозволяв собі у свої язичницькі роки. За Ярославом такого «юрдства» не водилося. Отже, традиція діяльності доброти перейшла з Верхнього міста до печерського чернецтва. І слід сказати, вкоренилась вона у ґрунт східнослов'янської духовної культури так надійно, — на довгі роки й століття. Особливо ж багато послідовників було у Феодосія Печерського на Україні. Серед них слід згадати Івана Вишньського, Іова Княгининського, Іова Почаївського, поета Віталія з Дубна, св. Дмитра Ростовського, Григорія Сновороду, Пантелеймона Куліша й почасти Тараса Шевченка. Прикметною особливістю українських утопістів було схилання перед «святим убожеством» і «душевною простотою», нелюбов до пожадливісті, честолюбства й жадання розкоші. Християнські мислителі України принципово засуджували власність (поділ на Твоє і Моє), але корінь соціального зла вбачали не в економічній нерівності, а у від-

го Нестор називає Великим (бо був він великим ме тоді, в 1072—1073 роках, звершував своє дення, що лягло пізніше в основу Несторової «досій жив в одній келії. Нерідко до них приєднува-ріон, який «був вправним кнігописцем і дні й нги в келії у блаженному отця нашого Феодосія додає Нестор, — тихо співав псалми і пряв вои-ся чимсь іншим». Картина не тільки ідилічна, а на, бо, як вважають історики, Іларіон був не пр а колишнім кнївським митрополитом і автором Русі релігійно-політичного трактату, який скор-ють «Словом про закон і благодать». Можна т-тяжко переживав позбавлення сану (був обрани-том за вказівкою Ярослава Мудрого й без згоди польського патріарха). Щось зламалося, пору-душі, й тому, шукаючи порятунку від самого с-до Феодосія і Великого Никона, чия келія пер-його появою на своєрідній сирпторії, тобто м-жувались і переписувались книжки. Треба ска-досій не тільки робив тнання для палітурок і с-заспокоюючи вразливо-нервового п'ясищенника, рідко брався за перо (написав понад 20 твор-гуртка ченців-інтелектуалів, янщо вірити «Пат-жав і майбутній Нестор-літописець. Йому було Феодосій прийняв його до монастиря, а, можли-до гуртка печерських кнїжників, бо сам літоп-назває себе «рабом й учнем» великого ігумен-жучи, з усього Феодосієва гуртка письменником-розумінні цього слова став лише він, Нестор, і-дові життя Борна, Гліба і Феодосія. Але, звича-ву культурно-творчого середовища тодішнього-монастиря він не став би тим, ким був. І, як зн-у тих попутних міркуваннях на найрізноманітні-вставляв Нестор у свій літописний текст, відлуння-які точилися колись у дні його молодості в н-між найвизначнішими мислителями тогочасної

До культурного життя країни Феодосій був кож і через свою пристрасть до культурної арх-будував Печерський монастир двічі. Спочатку з-дерев'яний — при самих печерах (1062), а п-будівництво у камені — на новому місці, яке-ється Верхньою Лаврою (1073). Закладений н-князем Святославом Успенський собор (1073) —ім історичним і художнім значенням не поступа-трополіте руською — собором Софійським (1-чому, дуже суттєвому, навіть перевершував й-немає нічого дивного, бо найвиразніший архітек-молитовного почуття було знайдено саме тут, у-монастирі, де релігійні почуття були найглибш-вони гармонійно поєднані з світлом культури й-Великої печерської церкви впливав на душі то-дей з такою «тонізуючою», надихаючою силою, писували навіть лікувальні властивості. Серед-неудги був і князь Володимир Мономах. Для ц-перезапали золотим поясом варяга Шмюна, за д-го 1073 року Антоній і Феодосій робили розмі-пенського собору. Тут ми стикаємося з думкою-ків, що лікувальні властивості може мати не-на яному зведено церкву, не тільки самі її стін-ра, покладена в основу її архітектури. (До реці-рамідології) також вважає, що надзвичайна дія-опса на психіку й організм людини пояснюється-бом, а пропорціями її архітектурних мас). Хоч-ло, а вражений князь Мономах ретельно обмір-будову й, «взявши розміри тієї божественної п-сьної, створив у всьому подібну їй церкву в міс-кої ж висоті, ширини й довжини».

Таку, зціляючи тіло й душу, красу бажали ма-ред очима й багато інших християн з різних міс-тогочасної Русі. Почалося копіювання, варіюва-переоосмислення образу печерської святині у рі-Україні й Росії. І тривало це кілька століть. Е-ленські собори і в Чернігові, і у Володимирі. А-Але найбільше враження справило особливо у-умфальне просунування цього тнпу споруд на Пів-уже ростовський Успенський собор був збудов-миром Мономахом із дерева. Його син князь І-Долгорукий) побудував своє Успення вже з ка-будував в місті Суздаль церкву в ту же міру». маха Андрій Боголюбський створив найвідоміш-ніший з усіх відомих творчих варіантів Феодосі-Успенський собор у Володимирі (1158—1160) небесної, зцілюючої душу крас не уявляли собі-го майбутнього царства й князі московські. Пр-будівництва головного — Успенського собору К-полит Філіп посліа своїх архітекторів подивити-ниту споруду Володимира (шлях до Києва пере-товський кордон). Туди ж, за переказами, їзди-ванті, довершуючи цю святиню Кремля (1475—

Сам Феодосій так і не побачив свого собору. другий рік будівництва, підірвавши своє зорд-денні підмурки споруди. Ігумен на-будівництво ченців щоденно. І сам з-їмим. У подертому одязі, убрюханому рощином, він був схожий на наймита, чорнобр-філософа. «Коли хто-небудь, хто не знав Феод-без гумору зауважує Нестор, — бачили його в-то не міг і подумати, що це й є той самий блаж а визнавав його за одного з кухарів». От що р-ин II пристрасть до будівництва!

Феодосія Печерського не заведено називати н-ячем. Але він саме таким був, поєднуючи в собі-дожння. І суперечності між цими двома іпостас-іш не було. Культура того часу була яноєсь с-тою, світлою, стриманою у вияві почуттів. З с-християнська віра не протиставляла тоді себе-живим душевним потребам. Разом із образом-несла людям тисячолітні загальнолюдські ідеали-дності, справедливості, втілені у творах стар-дожньої душі.

Світлі заповіді християнської культури здоб-боє втілення в діяльності Феодосія Печерського-живим свідченням її неутримної енергії та іст-тимизму.

У 1991 році сповнюється 900 років з дня, ко-несені моці святого до Успенського собору Пе-настиря. Пам'ять про великого духовного вчте-Русі переступає своє десяте століття.

сутності надійних механізмів перерозподілу матеріальних благ. І в цьому вона пішла значно далі від Феодосія. У XVII ст. І. Галатівського вже не задовольняла ота «десяти-на». На його думку, у перерозподіл має надходити дві третини майна багаті людини. Тільки такою дорогою ціною здатна вона відкупитись від докорів своєї християнської совісті, від гніву Божого й пекла. Якцо перекласти думку І. Галатівського мо-сучасні-чуть, то виходить, що він, мислитель XVII стол-т, ратує-добровільне майже 70-відсоткове оподаткування прибутків багатіїв. А це вже високий рівень перерозподілу національного багатства, про який не иаважують-ся навіть мріяти заанонадвці найрозвинутіших сучасних країн із так званою змішаною економікою. Проте для філософа-ченця суть справи не тільки в справедливому розподілі хліба насущного, а у психологічному ефекті такого явища, духовному аспекті доброчинності, бо той, хто відмовляється хоч від частини свого багатства, долає пожадливість, переконується в перевазі духовних цінностей над матеріальними.

Зрозуміло, що й Феодосія цікавила не економіка, а мораль. Економіка — діло земне, а справа ченця — навчитися само-му й навчати інших жити не за земними, а за небесними (духовними) законами. Ідеалом великого ігумена була людина, що діє, виходячи не з економічних, політичних і навіть національних інтересів, а з величчя совісті. Думаючи про це, він пише в листі до князя Ізяслава таке: «Янцо бачиш голо-го або голодного, або вимку, або бідою гнаного, хай це буде єврей, або сарацян, або вольський болгарин, або еретик, або католик, або будь-який поганин — будь-иого помилуй і від бідн порятуй, як можеш».

Як бачимо, доброта була для нього вища за ідейні переіона-ня, політичні погляди, навіть віру. Ми, люди, маємо бути насамперед добрими, совісними, а вже «потім» католиками чи православними, болгарами чи українцями. Все, що зава-жає совісті й доброти, має бути відкинуто.

Проповідуючи добровільну святу відданість і жертвовість, Феодосій Печерський був далеким від думки обмежувати духовний розвиток людини.

Його вабила краса розумного життя, тиха радість пізнання Бога й світу. У дитинстві він ніколи не грав із дітьми. Сидів за книжками, намагаючись заглянути в інший, краший світ майбутнього тисячолітнього царства Божого на Землі, світ, проявлений романтичним християнським відчуттям присутності потойбічного в щоденному житті. Це був світ аморфний, уявний, підтверджений лише авторитетом святих ннг та імен.

Феодосій не зрадив своєї любові до того загадкового иинж-ногого світу і тоді, коли став ігуменом. У пам'яті Нестора й-ого образ був нерозривно пов'язаний з иинжками, побутом дав-ніх книжників. «Сидить, бувало, — згадує літописець, — Великий Никон і п'є книжки, а блаженний, підсвіщ скраю, пряде нити для їхнього переплетіння». Із тм Никоном, яко-

[illegible]

Переклад на сучасну українську мову
Тісью Орнін ЖИЛЕНКО.

Хто має розум, то спитай, як казала свята Богородиця до святого Василія. Тако йому рече: «Якщо хочеш мене мати за заступницю у всіх бідах твоїх, послухай мене, зречися пиття всякого і п'яний не молися: не тільки не будеш почитий, але й Бога безліжного розгнівиш. Засуджений будеш до мук».

«Слово святого Феодосія про пиятику».

ОБИРАЮЧИ — ОБИРАЙ

— Чи не можна працювати по-нашому, а жити по-гетьманськи?
Олександр ПЕРЛЮК.
Кіровоград.

— У нас переломний момент...
Мал. Анатолія КАЗАНСЬКОГО.

«ПРО ЗАПАС»

«...вартість газет збільшилась у декілька разів, уділіть часте порочним просяд у місто»
(з газет).

Петро Григорій зустрів, потиснув руку.
— Скажи, Григорію, чи це не секрет, Нащо ти з кіоска «Союдажук» Скуповуєш увесь тирок газет?

— Ти що, не чуєш! — дивиться Григорій.
— Не слухай радіо і не читай газет!
Підписується ціна ж не прасує шкоро.
Тому читати п'ять разів не виходить.

— Та все п'ять і там не п'ять читати.
Я китрий, як і ти, — сказав Петро, — Ми всім сімейством: жінка, п'ять дітей, Четвертий день кетамоса з метро!

Анатолій ДЯДЮН.
Віла Церква.

колись був співвітчизником — теж.
І нехай не тремтить рука, викреслюючи чуже для нас слово.
Олександр ХАРЧЕНКО, заступник куриного і спортивного масового роботи.
Фото Микола БОЧКА.

Пародії

БЛУДНА ДУША

Моя оголена душа...
Ночує десь по шпирях...
О, як вона тебе шукає...
Перелітєс океани...
Ганка Гайворонська.

Весь день у чергах промайне...
То андаїш, то «Сок» — вода...
І тіло стомлене пірне бажанню під спасенну кодаур.

І на п'яту вже закропеш.
Ліньє душі — хоч обій — не спити...
Діп душеньки спаніє — вешт.

Дне неї тіло...
То «Гімні»...
Покр трудяще тіло спить,
Душе свої завої тікає.
Моя переп'янка, п'єтись кірмем, Над океаном, кірмем, О, як вона тебе шукає...
Немає порушення кірмем.

Шукає по шпирях, щокає, Винокує — аж небу жарно.

А розшука не одного...
Тою коханку заколює,
Табе, немене бегомом, Пошомека в уста і в очі.
Забрюхана, у рап'лях Повертаєшся душа, прислухнує — її не занукає у грізах, бо не така п'яна бездушна.

Володимир СЕМЕНО.

УКРАЇНСЬКІ АРАБСЬКІ ЕМІРАТИ

Любіть природу — матір вашу!

Інспекторів комітету охорони природи, кандидатів і народних депутатів, на виборах не світило. Ще б пак: дихати людям нічим, воду дають уночі, м'яса та ковбаси ніде немає, а витратів та радіації вдосталь! До того ж наш охоронець, попри мову на англійському, пізніше йому на свою беду вступив до лав КПРС і тепер має відповісти, як кажуть за себе і за того хлопця.

Але має Орест Карпович веселу вдачу і твердий характер. І коли на черговій зустрічі йому надто допекли за поспішне заборонення нафтопродуктами води в криницях (саме з цим лихом особливо відчайдушно борючись інспектор), майбутній народний оберонець «психоман» зашкваривало в Орестових грудях від образів й несправедливості і, як не траплялось не раз, хтось завідав зиркався з його вуст дуківні незабегнені слова:

— Дорогі співвітчизники! Брати і сестри! Позаяк ви такі зацікавлені, і не маєте сил терпіти несподобаву, не буди і я ховати від людей свою мукку. Нехай мене не за розстріляють, але відкрию вам величезну державу

таємничу, яка має докорінно змінити все наше життя, широко відкрити вікно нашої рідної України до золотого віку.

Орест Карпович випалив усе те на єдиному подиху і тепер, відсалюнувшись, страшенно дивувався сказаній нісенітщині.

— Справу в тому, — урочисто продовжував оратор, немов хтось мавював йому ті слова, — що ні Держком-природа, ні партія, ні сам Президент ні на ирихту не винні у тому, що скрізь у криницях, струмках та свердловинах з'явилась клята нафта. Щось таке глобальне скоїло на планеті нерозумне людство, і тепер, успереч однічним законам природи, шалена прірва нафти з розованих Арабських Еміратів поступово переливається до підземних сховищ нашої невинної України.

— Крикун зробив паузу і в абсолютній тиші, що враз опанувала залом, стало чути, як пульсує кров у скронях, немов дуківське під землію ота нафта.

— І масні плами в наших криницях, то тільки початок нової ери! — продовжував він, — Скоро, дуже скоро

полізе нагору нафта з-під кожного куща, кожної травинки, просто з-під наших ніг. Станемо ми тоді нафту виробувати і усьому світові продавати. І матимемо за це немісний багатства. Наприклад, сплутаємоми кожному українцю чоловічої статі десь так тисяч по сто доларів на рік за те, що він є громадянином Великої держави.

— Прощайте! — істерично вигукнув якийсь чоловік у залі. А гаремні, дозволять нарішати на України?

Залом хвилює прокотилась приглушений гомін.

— Неодмінно! — впертиме рубонув Орест. — Є така думка, що можна буде мати другу дружину вже з наступної п'ятнадцяти, а до двох тисячнього року, коли впровадимо за програмою «Нинішній» нормальні повноцінні гаремні.

— Перешошу! — підхоплює в собі янішє чоловік. — А чи не можна вже зараз, та б мовляв агарем, позачити якусь сотню-другу доларів.

— Можна було б і не согно, в великі тисячі, дорогий ви мій, — зітхнув новий

пророк, — але ж самі знаєте, як нині з папером — ні на чому гроші друкувати! Чув, що опрацюються рішати забезпечення народу грошима за здану макулатуру. Але достеменно не знаю, будемо сподіватись.

Наступного дня в місті почалося шось дивне: безперервно тягли з криниць відра з водою, пильно відливаючись, чи не з'явилась бода б якась магна плава.

Дочепники підликали сусплам у криниці гаєу чи мастила. Популярність Крикуна сягнула висот самого Напшпирського, і де б Орест не з'явився — його одномово в'я «наш шейк». Отож не диво, що такого чоловіка було одноголосно обрано депутатом до міськради, де він очолив екологічну комісію.

Не знаю, чи повірив він, шановні читачі, у мою правду історію. Але факт за фактом — кляті нафтопродукти скрізь уперто і нещадно лізуть до наших українських криниць. Може, й справді українські арабські емірати вже не за горами? І чи не дозволяти нам гаремні та горби для грошей, козачок? Чи ми гірші за якихось шейків?

Юрія БОЛШАК.

Халамидники

ЯК ЗАХИСТИТИ «ДОКТОРСЬКУ»

Пізнюю ванаюра адоспос захистити моподшумо наукоакому співробітнику М. І. Скудуку свою «докторську». Допомогіть йому в цьому знамені припоміти карате та запізнає аттрикма. Трьом невідомим наладничкам доповсьма накванати п'ятами. Скудуку не, аттрикмиш портретіт те калелюха, палюцю «докторської» в'ялоста.

Олександр КАЛІНІЧЕНКО.
Київ.

ПРОДОВОЛЬЧИЙ СТРИПТИЗ

У місті N проведено опитування населення за темою: «Боротьба з нашою життю. Особи, причетні опитуванню, свідчає, що найчастіше зустрічаєшся з еротикою у кінематографі, три — показав, що у бач, решта, 96, у магазині, де абсолютно нікого попені.

Сергій БУТАЙ.
Київ.

Мал. Віктор КУДИНА.

1000

